

Socijalna skrb i socijalni rad u uvjetima globalizacije: primjer Finske

Esko Kalevi Juntunen

Juha Hämäläinen

Department of Social Work and Social Pedagogy

University of Kuopio

Kuopio, Finland

Pregledni znanstveni članak

UDK: 304:304.013(560)

Primljeno: studeni 2002.

U ovome se radu govori o preduvjetima socijalne skrbi i socijalnog rada sa stajališta globalizacije i neoliberalističkih trendova u socijalnoj politici. Posebna je pozornost posvećena globalizaciji kao takvoj te njezinu utjecaju na nacionalna gospodarstva, svijet rada, socijalnu politiku, usluge socijalne skrbi i na socijalni rad. U Finskoj je tradicija snažnih javnih agencija još uvijek jaka, ali se tržište privatnog sektora u uslugama socijalne skrbi povećava.

Ključne riječi: socijalna skrb, socijalni rad, socijalna politika, globalizacija, svijet rada, Finska.

UKRATKO O GLOBALIZACIJI

Pod globalizacijom se, ukratko, podrazumijeva širenje aktivnosti diljem svijeta. Smatra se da je globalizacija rezultat međunarodne podjele rada pa se, s obzirom na to, granice brišu. Poduzeća se slobodno natječu čime se stanje nejednakosti, kako granice nestaju, pretvara u stanje jednakih uvjeta za sve. Činitelji proizvodnje sele se u ekonomski najisplativija područja, što stvara razliku u fiksnim troškovima koje poduzeća imaju u različitim zemljama (Daniels, 1996.:196; Held i McGrew, 2000.:3). Zemlje se natječu s relativnim kompetitivnim prednostima. Kada se različite zemlje nalaze na različitim razinama razvoja, poduzeće tada podešava svoju proizvodnju prema odgovarajućem stupnju razvoja svoje zemlje, sa stajališta svoga područja (Porter, 1990.:163-176). Međutim, stupanj razvoja ovisi o jačini utjecaja globalizacije. U nerazvijenim zemljama ti su utjecaji uglavnom pozitivni, dok u visokorazvijenim zemljama postoji opasnost od gubitka ranije stečenih prednosti. Solidarnost kao pojam dobiva posve nove dimenzije kada se životni standard povećava u nekoj dru-

goj zemlji, slabeći tako prednosti vlastite zemlje. Izgleda da u sadašnjem trenutku globalizacija napreduje na područjima takozvanoga trojstva ili trostrukih suprotnosti (Juntunen, 2001.:141).

Ako ekonomska kriza u Sjedinjenim Američkim Državama ne zaprijeti procesu razvoja, on se može kasnije dostići širom svijeta. Društva bi trebala prevladati probleme koje donosi takvo stanje anomalije, i to uz pomoć politike obrazovanja i socijalne politike te kroz politiku zapošljavanja, uklanjanja nejednakosti, itd. Čini se da je u Finskoj prevladao opći stav ubrzavanja promjena te se ona nalazi na vrhu regionalno usmjerenog razvoja. Teoretski se može ukratko konstatirati da se Finska nastoji prilagoditi međunarodnoj podjeli rada na posve liberalan način te primijeniti principe informatičkog društva (Castells, 1996., 1997., 1998.), sa sitnim dodatkom Jacobsove urbane geografije (Jacobs, 1995.). Strategija je oblikovana na Porterovu modelu teorija natjecanja (Porter, 1990.). Stav prema alternativnoj orijentaciji u mnogome ovisi o tome je li netko na globalnome tržištu pobjednik ili gubitnik. S druge pak strane,

tradicionalni skandinavski model socijalne skrbi postavlja goleme marginalne uvjete za strateški izbor, kao npr. koliko se dugo fiksni troškovi u Finskoj mogu održati na svjetskome tržištu. Alternativa tome jest da će vjera zapadnih nacija u globalizaciju izbljediti, jer će se njihova vlastiti standard pogoršati. Kako sada stoje stvari, ograničavanje nastavljanja svjetske trgovine između triju suprotstavljenih zaštićenih blokova ostati će *jedino* rješenje.

GLOBALIZACIJA – DRUŠTVO I SVIJET RADA

Na tržištu rada utjecaj revolucije, predvođene informatičkom tehnologijom, otkriva da postoje znatne potrebe za novom radnom snagom, i to za obavljanje onih poslova koji zahtijevaju *visoku razinu znanja*, a potrebe za obavljanjem tradicionalnih *zadataka na stimulativnoj razini padaju u drugi plan* (Naisbitt, 1999.: 33–36; Michalski, Miller i Stevens, 1999.: 19). Poslovi analitičara povećavaju se na račun rutinskih i produktivnih radnih mjesta te onih u uslužnim djelatnostima koje uključuju osobno usluživanje. Organizacije *mijenjaju funkcionalni tijek svojih akcija* na način da se u vrhunskim poduzećima informatičkog društva rad obavlja timski i kroz projekte, te uz neprestano učenje i “gutanje” novih ideja (Malone i Lauchbacher, 1998.:146–147). Poslovi su izazovni, višebrazni i autonomni, a svaki posao zahtijeva potpunu predanost zaposlenika. Poslodavci se pak obvezuju prema svojim zaposlenicima a što je, između ostaloga, temeljeno na pravu izbora.

Poslovi su dostupni u *područjima snažnog razvoja* (Jacobs, 1992.:93–100). Radna se snaga zapošljava selektivno, a zaposlenici nisu “čitav život” vezani za jednog poslodavca. Priroda zaposlenosti neprestano se mijenja u smislu *psiholoških ugovora*, gdje postoji dovoljno posla za timove sve dok organizacija ima koristi od

njihova stručnog rada. Istovremeno “netipični” oblici rada postaju sve više uobičajeni oblici rada. Zaposlenici i stručnjaci obvezuju se samo sebi samima i svojim vlastitim profesionalnim vještinama, mijenjajući poslove i prelazeći iz kompanije u kompaniju u onom smjeru u kojem “pušu vjetrovi” profita, interesa i ekonomskog uspjeha (Hines, 2000.: 204–207). Zaposlenici koji nemaju profesionalnih znanja ili pripadaju zastarjelim industrijskim djelatnostima, moraju tražiti posao, a njihova radna mjesta su pod neprestanom prijetnjom smanjivanja njihova broja. Iz toga izvire takozvane “neograničene karijere”. Umjesto da se vežu za jednu veliku organizaciju i njezinu hijerarhiju, radnici se sele s jednoga radnog mjesta na drugo, te od kompanije do kompanije u potrazi za boljom i bogatijom karijerom (Kasvio, 2000.). Promjene u strukturi profesija i poslova vrlo su uobičajene u Finskoj, kao neposredna posljedica informatičke tehnologije koja je brzo preplavila zemlju. Ova suvremena tehnologija sa sobom donosi i promjene u sadržaju rada, tj. zaposlenici sami proizvode znanje, revidiraju ga i ugrađuju u oblike gotove za uporabu. Više tako nisu potrebne sekretarice koje bi dale završni sjaj radu.

Radna mjesta se transformiraju u *laboratorije stalnoga novog načina učenja* (Schwarz, Kelly i Boyer, 1999.:104). Neprestano se koriste suvremene tehnike i pojavljuju novi oblici aplikacija i informacija, od kojih se oni temeljni posebno obilježavaju. Organizacija rada je promijenila način funkcioniranja tako da su artifičijelne strukture koje donose odluke manje eksponirane, timski rad je uobičajen, profesionalna znanja i vještine članova tima neprestano rastu, a među njima se izgrađuje horizontalna mreža. Priroda rada nadređenih promijenila se u podučavanje, davanje podrške, te stvaranje i pružanje prilika. Važno obilježje

uspješne organizacije danas je “ugrađeni sustav obnavljanja”. Oblik rada promijenjen je u sustav usmjeren na projekte koji ignoriraju tradicionalne i permanentne sustave zapošljavanja na tržištu rada koji su pružali stabilnu i sigurnu budućnost. Bit će potrebne godine da bi se ljudi, naviknuti na ranije stilove rada, prilagodili ovim novim načinima rada. Mladi zaposlenici smatraju ove modele vrlo normalnima. U nekim slučajevima rad se može obaviti i izvan uobičajenog mjesta, poput *telecommutinga*, tj. *rada iz kuće* koji se odvija pomoću interneta. Međutim, *telecommuting* ne briše učinak sinergije što proizlazi iz ljudskih kontakata. Kumuliranje ljudske populacije daje sliku različite vrste razvoja (Castells, 2000.: 77–79).

Biografska struktura ljudskih bića također se mijenja. Ljudi ne moraju nužno, prema uobičajenoj biografiji, prvo ići studirati, a nakon toga pohađati stručne tečajeve da bi dobili posao i bili dio tržišta rada, a nakon radne karijere se umirovili u dobi koju nalaže društvo. Obrazovanje, stručno osposobljavanje i rad isprepliću se na razne načine. Ljudi idu prema novim zanimanjima usred svoga prethodnog zanimanja, a u mirovinu mogu ići po vlastitom izboru, umjesto po uzajamnom dogovoru koji je za njih već sreden (Hoogvelt, 1997.:139–142). To postavlja mnoge velike izazove postojećem *funkcioniranju institucija vezanih za svijet rada* (Schwarz, Kelly i Boyer, 1999.:104). Napredak može vrlo lako dovesti do povećanja polarizacije u svijetu rada. Iskustva koja proizlaze iz uspjeha i isključivanja, kulminirati će. Solidarnost naglašava vrijednosti u stopama raspodjele dohotka, ali ona slabi, jer te vrijednosti nisu nužno usuglašene sa slobodnim natjecanjem. Unapređujući svoje vlastite sposobnosti preživljavanja, ljudi će se suočiti s novim vrstama nesigurnosti. Institucije vezane za svijet rada ne prilagođavaju se lako,

ako kolektivne strukture (kontrolirajući interese) garantiraju da će na tržištu rada očuvati interese samo onih koji su već u sustavu, tzv. “insiderima”. Primjer tome možemo već danas vidjeti u razvoju kod sindikalnog pokreta.

Finska se postepeno uključuje u *globalno natjecanje rada*, čija temeljna ideja jest internacionalizacija poduzeća i tržišta novca. Aktivna se poduzeća pomoću prometa i telekomunikacija mogu seliti u ona područja u kojima su troškovi proizvodnje najniži. Što su niži fiksni troškovi koje društvo marginalizira, veća je sloboda djelovanja ovih poduzeća. Za rast poduzeća domaće su prilike bolje, zbog ranijih faza razvoja gospodarstva zemalja ove regije. Pri *globalnom natjecanju za radna mjesta*, između ostaloga, radi se i o sljedećem (Kasvio, 2000.):

- iako se broj stanovnika u radnoj dobi u svijetu povećao na oko 2,5 milijarde, još uvijek postoji značajan dio stanovništva u radnoj dobi u zemljama u razvoju, koji su vezani za samodovoljnost i poljoprivredu u ruralnim područjima. Vrlo malen dio njih aktivno sudjeluje u aktivnostima suvremenog tržišta rada i u natjecanju za radna mjesta u gospodarstvima razvijenih zemalja;
- globalizacija znači povećanje kapitala i pokretljivosti poslova iz zemlje u zemlju, ali se pokretljivost radne snage nije značajno povećala; ona se bez kriza ili prirodnih katastrofi i neće povećati (vidi također Hoogvelt, 1997.:77–80).
- *trošak rada* jedan je od mnogih činitelja proizvodnje koji utječe na cijenu proizvoda i profitabilnost funkcioniranja, ali to nije jedini razlog mobilnosti radnih mjesta (Sachs i Warner, 2000.:19–20);
- *pristup* tržištu često je važniji činitelj od *troška rada*, u koji je također uključena i odluka o investiranju (Hoogvelt, 1997.:144–147);
- natjecanje za radna mjesta usmjeren je na ograničeni dio koncentriranog

rada koji se obavlja u industrijskim zemljama. Oko četiri petine funkcija koje se izvršavaju u industrijskim zemljama, usmjerene su na domaća tržišta (Hines, 2000.:204);

- natjecanje koje potječe iz područja jeftinoga rada objašnjava samo dio povećanja dispariteta u dohotku i nezaposlenosti, koje se u posljednje vrijeme događa u industrijskim zemljama (Hines, 2000.:206–208);

- iako globalno natjecanje može izazvati znatnu nezaposlenost za pojedinačne natjecatelje u područjima bez dovoljno posla, ono u cjelini također može izazvati rast globalnoga gospodarstva te suradnje i imati pozitivan utjecaj na rast zaposlenosti u industrijskim zemljama (Hines, 2000.:203; Hoogvelt, 1997.:139–140);

STRATEGIJA NATJECANJA U MEĐUNARODNOM NATJECANJU

U zapadnim se zemljama vodi rasprava do koje mjere globalizacija doista uzrokuje nezaposlenost i porast razlika u dohotku. Sada se globalno događa ono što se već dogodilo u mnogim zemljama, tj. polarizacija različitih područja i mobilnost kapitala, gdje se najbolji profit ostvaruje kroz globalizaciju. Velika poduzeća više nemaju određenu zemlju porijekla. Rad i znanje (koje svaka zemlja nudi svijetu) postaju najvažniji ulog rasta i napretku. Efikasnost proizvodnje se na taj način najbolje iskorištava. I globalno natjecanje za radna mjesta također može podijeliti građane industrijskih zemalja na pobjednike i gubitnike (Reich, 1995.). Međutim, sve nejednakosti se ne mogu pripisati globalizaciji, iako su zemlje, da bi privukle natjecatelje širom svijeta, morale smanjiti poreze kako bi objedinile mnoge kompetitivne čimbenike, a najzaštićenija gospodarstva tako postaju najoštećenija. Manuel Castells je uočio vezu između informatičkog kapitalizma, globalizacije i rasta so-

cijalne nejednakosti širom svijeta (Castells, 1998.).

Castells, je u svojoj seriji knjiga "Informatičko doba", analizirao informatičko društvo i njegov utjecaj (Castells, 1996., 1997., 1998.). Prema Castellsu, radi se o ponovnom rođenju kapitalizma koji se temelji na "digitalnoj" revoluciji. Drugi pozadinski činitelj jest globalizacija, jer ona mijenja uvjete natjecanja, a posljedica toga jest da su poduzeća i industrijalizirane zemlje prisiljene tražiti posve nove strategije rasta. Također se promijenila i *priroda poduzetništva*. Poduzeća su sve više usredotočena na središnje funkcije i na izgrađivanje globalnih mreža, u kojima je pojedinačno poduzeće u takvoj mreži svedeno na običan subjekt i ne može više biti u nadređenom, privilegiranom položaju.

Istovremeno *promjene u svijetu rada događaju se neprestano* i, prema Castellsu, više se ne postavlja pitanje nestaje li rad, nego postaje li rad na projektima sve više uobičajen. K tome se stvara i virtualna stvarnost, tj. "stvarnost usredotočena na medije", gdje se stvarni život mijenja s imaginacijom koju su o njemu stvorili mediji. Tako je rođeno tzv. "bezzvremensko vrijeme", u kojemu se sve događa u slojevima i neprestano. Pritom vremenske zone nestaju zbog brzog prijenosa podataka.

Jedna od ključnih posljedica globalizacije jest povećana nesigurnost statusa srednje klase u svim industrijskim zemljama. Ranije je pripadnik srednje klase (tzv. *bourgeoisie*) mogao računati da će naći posao adekvatan svojem obrazovanju. Danas su se zanimanja promijenila. Neka od njih koja su nekada bila vrlo tražena, čak više i ne postoje. Shvaćanja Batra (1988.), ali još više Sharkara (1967.), da se krećemo prema razdoblju radnika koji "težački" rade, inteligentnata i genija, pri čemu inteligenti također zarađuju za sebe, konačno su prihvaćena.

Kada pripadnik srednje klase želi uzeti kuću na kredit i ponešto investirati u diionice, postoje velike fluktuacije u nacionalnim gospodarstvima, što utječe na povećanje ili smanjenje njegova interesa. To može biti riskantno, jer može uključivati velike dugove koji se teško mogu stabilizirati. S druge strane, srednju se klasu i malo poduzetništvo oduvijek smatralo kičmom i mozgom društva. Ako se njihova volja da se bave poslovima slomi, suština društva se raspada. Na taj način gospodarstvo neke zemlje može poticati poduzeća da odaberu zemlje s izazovnijim i zamamnijim tržištima.

KAKO SE FINSKA PRIPREMA ZA GLOBALIZACIJU: VJEROJATNA STRATEGIJA

Internacionalizacija i globalizacija slabe status nacionalnih država. Kao primjer uzmite preliminarni i snažni uspon područja, tj. globalizaciju (Storper 1997.; Tulder i Ruigrock, 1993.). Nacionalne granice više nemaju nikakvu važnost u različitim regijama. One se moraju otvorenije suočiti s natjecanjem na globalnom tržištu. Svaka od njih mora planirati svoju vlastitu strategiju kako bi preživjela. Kada poduzetnici odlučuju o investicijama, više ih interesira finska lokalna sfera aktivnosti u kojoj djeluju nego finsko tržišno područje. Čak i u Finskoj više nije dovoljno sagledavati stvari samo s provincijskog stajališta. Regionalno stajalište se također uzima u obzir, primjerice finska regionalna ovisnost o rurskom području ili St. Petersburgu ili, što je vjerojatnije, o kolaborativnoj nordijskoj regiji.

Informacije i telekomunikacije u Europi koncentrirale su se u dva glavna područja – u europskoj regiji Ruhr i maloju regiji između Helsinkija i Stokholma koja se, figurativno govoreći, zove “središnja banana” i “sjeverni krumpir”. Centralizacija se pripisuje dostupnosti kvalificirane radne snage i dobroj infrastrukturi, poput

sveučilišta, koncentracije znanja, zračnih luka, metropolskog načina života te, naravno, lociranosti tržišta. Ne smije se zaboraviti da je profit od kapitala općenito veći kada je tržište bliže. Regija “rurhska banana” usredotočena je na informatičku tehnologiju, dok je “sjeverni krumpir” primarno fokusiran na komunikacijske tehnologije (Koski, Rouvinen i Ylä-Anttila, 2001.). Informatička i komunikacijska tehnologija rasla je u Finskoj od 1994. do 1999. godine brže od bilo koje druge djelatnosti. Finska je poznata kao jedna od najinovativnijih ICT nacionalnih gospodarstava na svijetu, iako je tek prije jednoga desetljeća bila jedna od najmanje specijaliziranih zemalja u ovom području (Hulkko, 2001.:40).

O gradovima i urbanim gospodarstvima te njihovu značaju kao gospodarskih poduzetnika sve se više raspravlja. Pritom je kulminirala definicija regionalne politike finske vlade, tj. takozvane urbane politike. Sadašnja je finska vlada u svom programu izrazila želju da razvija gradska područja kao “lokomotive” pomoću kojih nastoji preživjeti u međunarodnoj utakmici. Kao način preživljavanja u ovoj utakmici, investicije i financijska pomoć bit će ponudeni za pet ili šest regionalnih centara. Istovremeno će se inicirati postupci djelovanja i održavati pregovori s glavnim gradovima regija. Na taj se način čini da Finska više nema regionalnu politiku, nego “politiku prilagodbe” međunarodnoj utakmici (Collaborators of Urban Policy 1997.–1999., Final Report, 2000.:5).

Janet Jacobs (1985.) može se smatrati osobom koja stoji iza ovih rasprava. Glavna tema njezinih teza jest suvremeni globalni svijet, u kojemu se gospodarstva metropolisa, koja su umrežena na različite načine, dinamično razvijaju i ubrzo postaju najvažniji i najtraženiji pokretač ekonomskog napretka. Posebno u velikim gradovima, strateški važne aktivnosti našeg vremena zamrznute su u vremen-

skoj “kapsuli” i tretiraju se kao “stožeri” velikih poduzeća, financijskih aktivnosti, važnih kulturnih institucija i tijela socijalnoga i političkog odlučivanja. Takve aktivnosti su u stalnoj interakciji sa sličnim aktivnostima u ostalim centrima metropolisa, npr. u telekomunikacijskim mrežama, zračnim lukama itd. Okolina koja okružuje metropolise hrani ih, između ostaloga, i novim radnim resursima.

Castells (1989., 1996. i 1997.) je također istakao ulogu gradova u razvoju informatičkoga društva. On drži da su u prošlosti mnogi današnji veliki gradovi industrijskih zemalja nastajali oko snažnih industrija. Tradicionalne su se aktivnosti, međutim, tražile negdje drugdje. Njih su zamijenile složene informatičke aktivnosti i dobroplaćeni informatički stručnjaci kojima, za uspješno izvršavanje zadataka, treba prilika za interakciju koju nude veliki gradovi. U gradove dolazi velik broj stranaca, a dio njih zapošljava se u informatičkoj tehnologiji. Većina njih obično prihvaća lošeplaćene poslove u uslužnom sektoru ili, pak, ostvaruje dohodak u informatičkom gospodarstvu, što vodi socijalnom raslojavanju velikih gradova. Globalno umrežene aktivnosti informatičkog društva formiraju skupine ili klastere oko trenutnih interakcija. Ne radi se samo o napretku interakcija, koji ovisi o električnoj mreži, nego i o moći i mreži društvenih interakcija. Castells drži da u tome postoji velika razlika u odnosu na ranije faze kapitalističkoga industrijskog napretka.

Kada analizira prostornu reorganizaciju aktivnosti, Castells ne pripada onim optimističnim istraživačima koji misle da će radikalne promjene u informatičkoj tehnologiji automatski riješiti probleme u neizbalansiranim i heterogenim područjima. Upravo suprotno, pretežita tendencija razvoja informatičkog kapitalizma, dalekosežna je koncentracija ključnih aktivnosti informatičkog društva. S druge stra-

ne, periferno klasificirane aktivnosti, područja i ljudi na ovaj su ili onaj način isključeni. Istražujući dalje ovaj problem, Castells čak koristi takozvanu četvrtu dimenziju kroz koju definira “crne rupe” suvremenoga svijeta, a koje su izvan dohvata svih pozitivnih mogućnosti, poput Afrike, Kavkaza, slamova i udaljenih područja.

Posve je jasno da su marginalni uvjeti za globalizacijske procese u Finskoj nepovoljni, jer zemlja je jednako tako u *dugovima kao što je bila 1996.* godine, što ne ostavlja mnogo manevarskog prostora. Pored toga, socijalni standard je u našoj zemlji dobar. Od sedamdesetih godina donijeti su novi socijalni zakoni, a donijete su također i nove mjere i aktivnosti koje su starima dodale “sjaj”. Općenito, teško je odustati od zakona ili svih onih prednosti koje su već postignute. Modernizacija svih oblika sigurnosti ne propituje se vrlo kritično. Primjerice rođenje takozvanog “socijalnoga tereta” u našem društvu skup je projekt, pa iako koristan ipak ne nužno i najbolji. Jedan marginalni uvjet jest da je Finska, globalno gledano, mala zemlja, pa stoga ovdje nikada neće nabujati velika kritična masa. Finska bi doista trebala biti izuzetna, brza i fleksibilna, ako se želi boriti sa slobodnim natjecanjem u društvu u kojem postoji podjela rada.

Ujesen 2000. godine vlada je donijela program od osam točaka, nakon čega je diljem Finske organizirala “forume budućnosti”, na kojima je u osnovnim naznakama izložila svoju politiku. Ministar Soininvaara (u svome govoru u Kuopiu 12. rujna 2000. godine) snažno je podržao regionalnu politiku usmjerenu na gradski centar. On je, također, istakao da takav gradski centar mora imati najmanje 50.000 do 60.000 stanovnika. Tijek njegove misli se, izgleda, podudara s Castellsovim poimanjem informatičkog društva i s Jakobsovom urbanom geografijom.

Ranijespomenuti programi i forumi održavani u čast potpore regionalnoj suradnji, snažno su odobravani u Kuopiu 15. siječnja 2001. godine kada je predstavnik vlade, *locum tenens*, Pekka Kilpi izložio vladina gledišta. On je ukratko rekao sljedeće:

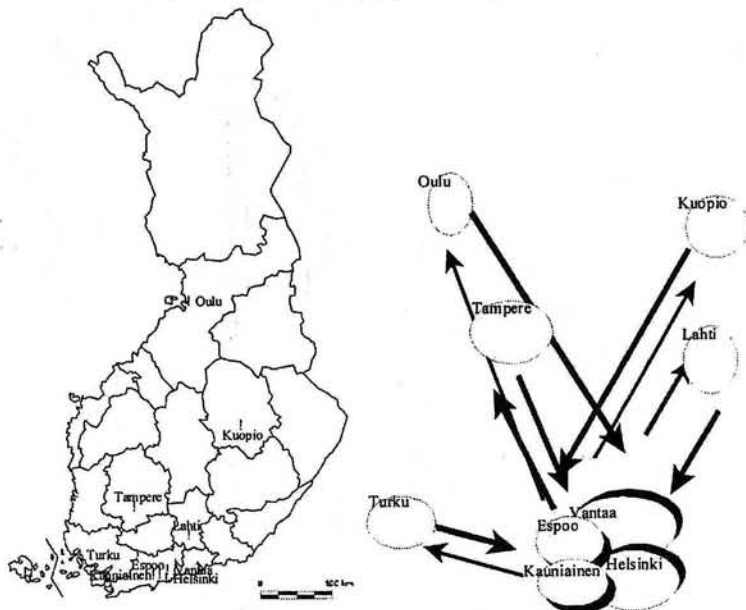
“U Finskoj, a i u svijetu općenito, na djelu su jaki procesi centralizacije koji uzrokuju kretanje stanovništva unutar zemlje, te iz jedne zemlje u drugu. Na njih je u uvjetima globalizacije u svijetu doista teško utjecati. Stoga se, za opće dobro svih, moraju mobilizirati svi raspoloživi resursi. Općine u Finskoj i finske kompanije premale su na globalnom tržištu. Međutim, svaka regija i općina je odgovorna za funkcioniranje javnih službi. Jer, ne postoji način da se općine ikada slože i ujedine, a vlada se tim problemom također ne bavi. Ona samo želi uložiti napor da općine poveže kroz zajedničku suradnju, kako bi stvorila što je moguće veće i potpunije ekonomsko funkcioniranje.

ranje. Ambicije da se ti ciljevi postignu su velike, a to će se postići kroz centralizaciju 30–40 centara. Bit će teško održati zemlju naseljenom ako se broj područja rasta zaustavi na svega 4 ili 5 područja.”

Citirani govor ukazuje da se Finska odlučila prilagoditi međunarodnim standardima podjele rada na posve novoj i realističnoj osnovi. Svoj obrazac shvaćanja ona temelji na Castellsovu modelu informatičkog društva i Jacobsovu modelu urbane teorije u kojem svijet napreduje uz uvjete metropolizacije. Kroz ove je modele kreiran pristup vrlo nalik na Portero, tj. osiguravanje prednosti kako bi se moglo natjecati u funkcionalnoj globalnoj okolini. Temelj ovoga pristupa regionalno je usmjeren, a cilj mu je stvoriti helsinšku regiju, dakle jednu regiju koja će držati u ravnoteži ostale regije. Funkcije ostalih centara rasta u Finskoj vjerojatno su u podržavanju snažnog rasta Helsinkija te da imaju koristi od tog rasta (slika 1.).

Slika 1.

Teoretski okvir shvaćanja strategije globalizacije u Finskoj, koji proizlazi iz govora predstavnika finske vlade.

Iz ovih trendova shvaćanja može se uočiti da je finski stav isti kao i stavovi svih ostalih poduzeća u kompeticiji: onaj tko brzo pliva, najbolje se bori s preostalom razvojnou plimom. To je vrlo često istina i prednost naspram društvu koje pokreće podjela rada. Naravno, postoje također i mnoge loše strane i vrlo ih je interesantno razmatrati s političkog stajališta. Može se konstatirati da je Finska podijelila kako urbanu tako i ruralnu Finsku vrlo ideološki, regionalno i politički. Ta je podjela rezultat globalizacije, pa su regije u usponu smještene u centru, a one koje nazaduju i žrtve su isključivanja, smještene su na periferiji, daleko od centra. Pokazalo se da je selektivna progresivna linija razvoja pomogla da se zadrže tzv. socijalne usluge, a centralizacija ovih linija razvoja u pristup koji je više usmjeren na centar, pomaže pri reorganizaciji nacionalnoga duga. Govori se da bi regije trebale biti odgovorne za svoje vlastite snage privlačenja, dosege i prednosti u preživljavanju natjecanja, te da bi trebala imati sposobnost zaposliti ljude, i zastupati ista liberalna shvaćanja. To je prilično očekivan rezultat globalne ekonomije. Kada se Europska unija proširi na istok i kada se poboljšaju lokacije globalnih činitelja proizvodnje poduzeća, globalno će se gospodarstvo još više povećati. Je li napredak dobar ili loš, ovisi o tome je li netko gubitnik ili pobjednik. Pobjednici su veća urbana područja rasta, a gubitnici su područja udaljenija od centra. Napredak ovoga tipa bio je zakonski podupiran naprimjer u graditeljstvu, prometu i obrazovanju.

Čini se da je odgovornost bila usmjerena prema izvršnim temeljnim jedinicama, dok je tzv. politička odgovornost prebačena negdje drugdje. S druge strane, ako država "pliva" u dugovima, reorganizacija vladine uprave nije moguća, već je moguća reorganizacija kroz korisnike usluga. Može se također razmišljati i o

povećanju ili stvaranju većih jedinica, kako bi imali manji broj jedinica, pa bi se tako troškovi po jedinici smanjili i postigle bi se uštede za državu.

Harisalo i Miettinen (2000.:220–222) ispitivali su poduzeća u okviru referentne politike i došli su do sljedećih zaključaka.

1) Preduvjet uspjeha nekoga poduzeća na tržištu bitno ovisi o zakonodavnoj i izvršnoj snazi države. Što je zakonodavstvo neutralnije, to ono više ovisi o aktivnosti poduzeća. Što je zakon više diskriminatorski, to on manje ovisi o izboru poduzeća.

2) "Vrijeme" i "život" predstavljaju posve nove prijetnje, ali i prilike za uspjeh poduzeća. Trenutno ove prijetnje i uspjesi dolaze u obliku informatičke tehnologije. Poduzeća ne mogu ništa postići odbijanjem različitih mogućnosti: "to" je sada samo nova faza razvoja u aktivnostima kako društva tako i poduzeća.

3) Poduzetništvo je spontani izvor produktivnih ideja: ono proizvodi, oplemenjuje i proizvodnju ideja čini općevaljanom.

4) Nove produktivne ideje proizvode važne činitelje uspjeha kako na domaćem tako i na međunarodnom tržištu. Poduzeća moraju učiti kako koristiti sposobnosti zaposlenog osoblja na bolji način i u svoju najveću korist.

5) Poduzeća ne moraju nužno sudjelovati u međunarodnoj podjeli rada, ali se moraju prilagoditi globalnim modelima organizacije kako bi uspjeli na domaćem tržištu.

6) Poduzeća moraju stalno sudjelovati u natjecanju na domaćem i na međunarodnom tržištu. Kada tržišta postaju liberalnija, natjecanje je, kao što se i očekuje, okrutnije, iako postoje ograničenja, jer se poduzeća ne bore samo protiv svojih natjecatelja nego se moraju suočiti i s ograničenjima postavljenima u javnom sektoru.

7) Uprava poduzeća mora više nego ikada ranije učiti kako se valja ponašati u različitim kulturama i biti sposobna izdržati nesigurnost do određene granice. Uprava mora imati sposobnosti da odmah uhvati signale vremena, koje je teško utvrditi, a to zahtijeva golemu količinu vizija i predviđanja.

8) Poduzeća bi trebala težiti tome da naglase ravnotežu između zajedništva i individualnosti.

GLOBALIZACIJA I SOCIJALNI RAD

Socijalni rad je tradicionalno snažno povezan sa socijalnim sustavom koji se razlikuje od zemlje do zemlje, a uloga socijalnoga rada se značajno razlikuje u različitim socijalnim režimima vođenim prvenstveno nacionalnim socijalnim politikama (npr. Lorenz, 1994.; Niemelä i Hämäläinen, 2001.). Međunarodna karta socijalnoga rada je uobičajeno heterogena, ali se uslijed globalizacije relativno brzo mijenja.

Kao rezultat procesa globalizacije, individualne nacionalne države gube svoju sposobnost da zadrže jedinstven socijalni režim, usljed čega su funkcije i identitet prakse socijalnoga rada bitno dovedeni u pitanje (Adams, 2000.:8). Nacionalni ekonomski sustavi i politike sve su međuovisniji i sve više pod utjecajem igre svjetskoga tržišta. To također vrijedi i za nordijske zemlje koje tradicionalno karakteriziraju zatvoreni nacionalni projekti socijalne politike, poglavito u smislu Kenzijske doktrine političke ekonomije.

Socijalni rad u Finskoj i ostalim nordijskim zemljama usko je povezan sa sustavom socijalne sigurnosti koji se temelji na nacionalnoj socijalnoj politici. U tom modelu socijalni se rad shvaća kao instrument socijalne sigurnosti, pravde i jednakosti unutar sustava nacionalne socijalne politike. No taj će se model rekonstruirati prema zahtjevima globalizacije. Socijal-

ni rad će morati promijeniti svoje teoretske polazne točke. Prema finskom modelu, socijalne i zdravstvene usluge prvenstveno organiziraju općine. U novim ekonomskim uvjetima, povezanima s procesima globalizacije, sve općine (a posebno one iz udaljenijih područja) imaju sve više poteškoća u ispunjavanju svojih zakonskih obveza u pružanju adekvatnih usluga.

Nacionalne politike u globalizirajućem svijetu nužno su ograničene i pod utjecajem su transnacionalnih i nadnacionalnih agencija, aktera, aktivnosti, ciljeva i strategija te globalnih pravila i ekonomskih sila (Deacon, Hulse i Stubbs, 1997.). U svim zemljama u kojima socijalni rad postoji, on je također oblikovan procesima globalizacije. Globalizacija donosi slobodno natjecanje širom svijeta, a onda i u uslugama socijalne skrbi na koje se gleda kao na najbolji i najefikasniji način organiziranja gospodarskoga života. Socijalna će skrb sve više biti lokalno, nacionalno i međunarodno komercijalizirana, a socijalni se rad sve više promatra u gospodarskome i poduzetničkome smislu.

Promjenom tradicionalnih profesionalnih vrijednosti, komercijalizacija mijenja profesionalni identitet socijalnih radnika. Povećanje ekonomskih interesa i racionalizacija vode tome da se socijalni rad približi modelima koji postoje u poduzetništvu. On se sve više definira kao rukovođenje socijalnom skrbi, što zahtijeva ekonomsko propitivanje u smislu procjene potreba, rizika, troškova i izrade analiza isplativosti (Parton, 1996.:10-13). Vještine rukovođenja sve su traženije u socijalnim profesijama.

U socijalnom radu postoji trend prema privatizaciji. U Sjedinjenim Američkim Državama, naprimjer, privatna praksa u različitim oblicima terapije postaje vrlo privlačna, a također često i unosno poduzeće u socijalnom području (Heinonen i Spearman, 2001.:27). U ostalim

zemljama privatizacija u socijalnome radu nije osvojila toliko prostora. Međutim, organizacijski kontekst postmodernoga socijalnoga rada uvelike je obilježen potrošačkom kulturom, pri čemu se on opisuje pojmovima "rukovođenja" i "upravljačkog tržišta" (Houg, 1999.:44-49). Socijalni rad se javlja u poduzetničkim projektima i određuje se u smislu poduzetništva. Njegovi profesionalni ciljevi i sadržaji sve se više modificiraju prema tržišnim vrijednostima i interesima.

Globalizacija je povezana s postmodernim individualizmom koji postoji u postindustrijskim društvima razvijenih tehnologija. Ova društva postaju sve složenija, što mijenja preduvjete socijalnoga rada i zahtijeva nove oblike strategije. Kao posljedica toga mijenjaju se i vrijednosti socijalnoga rada prema antropološkim i moralnim povrnostima (Howe, 1996.). Stoga izvornim vrijednostima socijalnoga rada (socijalna pravda, jednakost, zajednička socijalna odgovornost) prijete opasnost da budu zamijenjene vrijednostima postmodernoga individualizma.

Mobilnost ljudi, progonstvo i multikulturalnost izrazi su globalizacije stanovništva, što postavlja izazove socijalnoj profesiji. Socijalni rad i obrazovanje za socijalni rad nalazi se pri vrhu u međunarodnim organizacijama i mrežama. Globalizacija također otvara međunarodna tržišta u uslugama socijalne skrbi. U socijalnoj zaštiti postoje tendencije k internacionalizaciji, kako u smislu suradnje tako i u smislu natjecanja. Kao posljedica toga, u socijalnom su radu potrebni novi oblici ekspertize te preispitivanje osnove znanja, zadataka i postojećih vrijednosti (Lyons, 1999.). Multinacionalne i nadnacionalne organizacije trebaju radnike koji mogu rukovoditi multinacionalnim socijalnim projektima.

U skladu s poduzetničkim šansama, socijalni rad u složenim organizacijama sve će se više održavati kroz timski rad i

projekte. Nacionalne socijalne politike sve više gube značaj u financiranju socijalne skrbi, kojega zamjenjuju međunarodni sustavi financiranja. Stara tradicija socijalne skrbi, vezana za nacionalnu socijalnu politiku i socijalni sustav, uzmiče pred novim strategijama temeljenima na komercijalizaciji i poduzetništvu.

FINSKA SOCIJALNA POLITIKA POD GLOBALNIM PRITISKOM

Usljed internacionalizacije, na finsku će se socijalnu i dalje nastaviti pritisak reformiranja. Ciljevi su pritom usmjereni na povećanje efikasnosti, reorganizaciju, pa čak i kresanje usluga socijalne države. To se odnosi na nacionalnu socijalnu politiku, koja se odozgo prilagođava financijskim promjenama koje vodi Ministarstvo financija (Taloudellinen tilanne ja kehitysnäkymät, 2001.:3-5). Vlada bi uskoro morala ocijeniti prioritete u pružanju različitih usluga, a također urediti potrebe korisnika različitih usluga.

Pomoću vladinih subvencija, ministarstvo financija usmjerava pružanje usluga prema općinama, što također uključuje i socijalni rad. Kada se količina vladinih subvencija smanjuje, lokalna se vlast tome mora prilagoditi. Ona to doista i čini, pribjegavajući sljedećim sredstvima:

1) Svoje vlastite usluge općina pojačava unaprjeđivanjem radnih metoda te povećavanjem broja osoblja. Usluge se ne smanjuju, jer je stanovnicima općine određeni broj usluga zakonom zagarantiran.

2) Općina povećava lokalne poreze kako bi povećala svoje prihode i pokrila troškove usluga. U takvim slučajevima država smanjuje svoje troškove na račun općine, te na nju prebacuje veću odgovornost.

3) Općine međusobno usko surađuju u pružanju usluga, pogotovo u slučajevima kada mogu uštedjeti na administrativ-

nim troškovima i specijalnim uslugama. U pružanju dnevnih usluga troškovi se više ne mogu smanjivati.

4) Lokalne federacije su zadnje pribježište. Kroz njih se traže veće općine. U tom se slučaju uštede nastoje postići koncentriranjem usluga. Ministarstvo financija predlaže ovu liniju razvoja kao buduću liniju, što je na tragu neoliberalnog načina razmišljanja, a što proizlazi iz globalizacije.

Ministarstvo unutrašnjih poslova iniciralo je Program regionalnog centra kako bi unaprijedilo suradnju. Ono je pomoglo u osnivanju oko 30 takvih centara u Finskoj, a zatražilo je i da izvorne programe razvoja iz različitih regionalnih centara ono samo financira. Program pod nazivom "Centar za odličnost" već je ranije započeo, kako bi unaprijedio znanja i vještine regija. Pomoću tih programa općine su započele razmišljati o pružanju zajedničkih usluga, a također i socijalnih usluga, i to ne samo kako bi poboljšale svoje funkcije nego i da bi iznašle nova rješenja i novu vrijednost (Laiho, 2001.: 11–14; Laiho, 2002.:2). Uz povećanje efikasnosti, ova suradnja je pomogla ubrzanju privatizacije te, između ostaloga, i domova za njegu djece i starijih osoba.

Trenutno se čini da finski regionalni razvoj teče u skladu s globalnim modelom, pa se tako broj regionalnih centara smanjio na svega nekoliko. Sa stajališta socijalnih usluga, razvoj poprma takav tijek da se, pravno, socijalne usluge mogu zadržati gotovo prema standardu bivše finske strukturne politike. Ove se usluge nude samo u najvećim centrima. Stoga se čini da pojam regionalne jednakosti i zahtjevi za dostupnošću usluga nestaju iz političkog jezika.

Promjene u gospodarskim uvjetima i u organizaciji usluga na razini općine zahtijevaju nove strategije u lokalnim socijalnim politikama. Pritisak je posebno usmjeren na općine u kojima se broj sta-

novnika smanjuje, jer se na taj način smanjuju i porezi, ali je istodobno usmjeren i na regionalne centre koji se povećavaju, jer u njima postaju akutni sociopsihološki problemi. Općine nastoje svoje probleme rješavati prvenstveno na dva načina: suradnjom, tj. razvojem zajedničkih usluga u regionalnim okvirima, te privatizacijom, tj. sve većim premještanjem usluga na komercijalna privatna poduzeća i organizacije tercijarnog sektora.

Između javnoga i privatnoga

Promjene u broju stanovnika snažno oblikuju okolnosti socijalne skrbi i socijalnoga rada. Starenje stanovništva uvjetuje sve veću usredotočenost socijalnih usluga na starije ljude. Godine 2000. udjel osoba starijih od 65 godina iznosio je 15%, a godine 2030. on će iznositi 26%. Udjel osoba starijih od 75 godina iznositi će oko polovice ovoga postotka.

U Finskoj su usluge socijalne skrbi većinom organizirane putem javnih agencija, a financiraju se iz poreza. Prema nacionalnom projektu, za razvoj socijalnog sektora nadležno je Ministarstvo socijalne zaštite i zdravstva, a tako će biti i u buduću (Heikkilä, et al., 2003.). Općine imaju zakonsku obvezu pružanja usluga socijalne skrbi prema potrebama svojih stanovnika. No postoje naznake da u izvršavanju ovih zadataka postoje i određene poteškoće. Kao posljedica toga, ljudima se pruža manje usluga od onoga na što imaju pravo. Tržište za privatno poduzetništvo u socijalnom sektoru se povećava.

U okviru nacionalnog projekta za razvoj socijalnog sektora postavlja se pitanje koja bi korist mogla biti od komercijaliziranih usluga naspram usluga općenito i naspram nacionalnoga gospodarstva. Postoje tri potencijalne koristi od tržišnozasnovanoga sustava: poboljšanje kvalitete, povećana mogućnost izbora klijenata, te smanjenje troškova, a postoje i dva te-

Tablica 1.

Privatne usluge socijalne skrbi u Finskoj od 1996. do 2001. godine

	1996.	1998.	2000.	2001.	Promjene 1996.–2001.
Broj jedinica	1.074	2.282	2.664	2.885	2,7
Kućanske usluge	507	884	1.063	1.146	2,3
Dnevna dječja skrbi	240	551	609	634	2,6
Dječji domovi (uključujući domove za majku i dijete)	55	199	259	335	6,0
Pomoć u kući	72	301	353	376	5,2
Domovi za starije osobe	98	61	53	55	-1,8
Socijalna pomoć za ovisnike	88	118	135	138	1,6
Ostali	14	168	192	201	14,4
Broj zaposlenih	11.190	18.177	21.987	23.787	2,1

Izvor: Stakes, 2002.

meljna kriterija za funkcioniranje toga sustava: solventnost korisnika, te njihova sposobnost da sagledaju vlastiti interes. Dvije skupine klijenata zadovoljavaju oba kriterija: to su obitelji koje trebaju dnevne usluge njege za svoju djecu, i starije osobe s različitim uobičajenim potrebama (Heikkilä, et al., 2003:8–9). Međutim, postoji također i znatno povećanje privatnih socijalnih usluga za ostale skupine klijenata.

Privatno tržište usluga socijalne skrbi uglavnom se zasniva na sustavu ugovornih obveza između općina i poduzeća ili neprofitnih nevladinih organizacija. Općine sve više od privatnih agencija kupuju usluge što su ih dužne pružiti građanima. Postoji uvjerenje da to zadržava troškove na nižoj razini, a poboljšava kvalitetu usluga u odnosu na one koje pružaju same općine.

Opća statistika o uslugama socijalne skrbi koje od 1996. godine pružaju profit-

ne i neprofitne nevladine organizacije, pokazuje da se u pet godina broj privatnih jedinica koje pružaju usluge socijalne skrbi povećao za 2,7 puta, dok se broj zaposlenih u tim jedinicama povećao 2,1 puta (tablica 1.)

Privatizacija socijalne skrbi odvijala se u nekoliko tipova usluga, ali ne i u rezidencijalnoj brizi starijih osoba. Od 1996. do 2001. godine broj privatnih usluga osobito se povećao u rezidencijalnoj njezi djece (uključujući domove za majku i dijete) i u pomoći u kući. Ekspanzija privatnih usluga također je zabilježena u kućanskim uslugama, dnevnoj dječjoj skrbi i socijalnoj pomoći za ovisnike. Broj nedefiniranih jedinica povećao se 14,4 puta. Rast privatnih socijalnih usluga posebno je osnažen sredinom devedesetih godina. Godine 1994. broj zaposlenih u privatnom socijalnom sektoru iznosio je 6.430, a 1996. godine čak 11.190. Od tada je ovaj trend posve jasan.

LITERATURA

Adams, A. (2000.) The Challenge of Globalisation, in: Adams, A., Erath, P., Shardlow, S. (eds.) *Fundamentals of Social Work in Selected European Countries: Historical*

and political context, present theory, practice, perspectives. Trowbridge: Russell House Publishing.

- Batra, R. (1988.) *Suuri lama*. Espoo: Weilin i Göös.
- Castells, M. (1996.) *The Rise of the Network Society*. Oxford: Blackwell.
- Castells, M. (1997.) *The Power of Identity*. Oxford: Blackwell.
- Castells, M. (1998.) *End of Millennium*. Oxford: Blackwell.
- Castells, M. (2000.) The Network Society, in: Held, D., McGrew, A. (eds.) *The Global Transformation Reader: An Introduction to the Globalisation Debate*. Cambridge: Polity Press.
- Daniels, P. (1996.) The lead role of development economies, in: Daniels, P. W. and Lever, W. F., *The Global Economy in Transition*. Addison Wesley Longman Limited.
- Deacon, B., Hulse, M., Stubbs, P. (1997.) *Global Social Policy: International Organizations and the Future of Welfare*. London: Sage.
- Harisalo, R., Miettinen, E. (2000.) *Globalisaatio – avoin vai suljettu maailma*. Helsinki: Art House.
- Heikkilä, M., Kaakinen, J., Korpelainen, N., Hietanen, S. (2003.) *Kansallinen sosiaalialan kehittämisprojekti. Selvityshenkilöiden väliraportti 21. 1. 2003*. Sosiaali- ja terveysministeriö. Helsinki.
- Heinonen, T., Spearman, L. (2001.) *Social Work Practice: Problem Solving and Beyond*. Toronto: Irwin Publishing.
- Held, D., McGrew, A. (2000.) The Great Globalisation Debate, in: Held, D., McGrew, A. (eds.) *The Global Transformation Reader: An Introduction to the Globalisation Debate*. Cambridge: Polity Press.
- Hines, C. (2000.) *Localisation: A Global Manifesto*. Earthscan Publication.
- Hirst, P., Thompson, G. (2000.) Globalisation – a Necessary Myth?, in: Held, D., McGrew, A. (eds.) *The Global Transformation Reader*. Cambridge: Polity Press.
- Hoogvelt, A. (1997.) *Globalisation and the Postcolonial World: The New Political Economy of Development*. McMillan Press.
- Hough, G. (1999.) The organization of social work in the customer culture, in: Pease, B., Fook, J. (eds.) *Transforming Social Work Practice: Postmodern Critical Perspectives*. Singapore: Routledge.
- Howe, D. (1996.) Modernity, Postmodernity and Social Work, *British Journal of Social Work* 24(5):513–532.
- Hulkko, K. (2001.) “Banaani” ja “Peruna” EU: n tietoteollisuuden tihentymä, *Kaupalehti* 26. 1. 2001.
- Jacobs, J. (1992.) *Systems of Survival. A Dialogue on the Moral Foundations of Commerce and Politics*. New York: Random House. (First Vintage Books Edition)
- Jacobs, J. (1995.) *Cities and Wealth of Nations: Principles of Economic Life*. Harmondsworth: Viking.
- Juntunen, E. K. (2001.) *The Asian Crisis, its causes and the effects upon globalisation*. The 5th ASEAN Inter-University Seminar 23.–25. svibnja, 2001. Singapore.
- Kaupunkipoliittikan yhteistyöryhnan 1997–1999 loppuraportti. *Kaupunkipoliittikan yhteistyöryhmän julkaisu 3/00*. Sisäasiainministeriö. Helsinki.
- Kilpi, P. (2001.) *Puhe seutukuntayhteistyötilaisuudessa Kuopiossa 16. 1. 2001*.
- Koski, H., Rouvinen, P., Ylä-Anttila, P. (2001.) Euroopan ICT-klusterit: Suomi keskusbanaani ja pieni pohjoismainen peruna. *Esielmä Wieder-Instituutin seminarissa Helsingissä tammikuussa 2001*.
- Laiho, U. (2001.) Aluekeskusohjelma tähtää kaupunkiseutujen ja kaupunkiverkon elinvoiman vahvistamiseen Visionääri 2/2001. Suomen kuntaliitto. Kuntaliiton painokeskus. Helsinki
- Laiho, U. (2002.) Arviointia tämän hetken aluekeskusohjelmantilanteesta. P.2. Aluekeskusohjelma – katsaus 2/2002. Sisäasiainministeriö, aluekehitysosasto. Jyväskylä.
- Lorenz, W. (1991.) *Social Work in a Changing Europe*. London: Routledge.
- Lyons, K. (1999.) *International Social Work: Themes and Perspectives*. Aldershot: Ashgate.
- Malone, T. W., Laubacher, R. J. (1998.) The Dawn of the E-Lance Economy, *Harvard Business Review* September – October 1998.
- Michalski, M., Miller, R., Stevens, B. (1999.) *Anatomy of a Long Boom in the Future of the Global Economics*. Paris: OECD.
- Naisbitt, J., Douglas, P. (1999.) *High tech – high touch. Technology and our search for*

- meaning. London: Nicholas Brealey Publishing Limited.
- Niemelä, P., Hämäläinen, J. (2001.) The Role of Social Policy in Social Work, in: Adams, A., Erath, P., Shardlow, S. (eds.) *Key Themes in European Social Work: Theory, practice, perspectives*. Bath: Russell House Publishing.
- Parton, N. (ed.) (1996.) *Social Theory, Social Change and Social Work*. London: Routledge.
- Porter, M. (1990.) *The Competitive Advantage of Nations*. New York; London: McMillan.
- Reich, R. (1995.) *Rajaton maailma. Yritysten ja kansallisvaltioiden uudet pelisäännöt*. Sitra 147. Forssa.
- Sachs, J., Warner, A. M. (2000.) Globalisation and International Competitiveness: Some Broad Lessons of the Past Decade., in: *The Global Competitiveness Report*. Harvard University. World Economic Forum. New York: Oxford University Press.
- Sarkar, P. R. (1967.) *Human Society. Part 2*. Washington.
- Schwarz, P., Kelly, E., Boyer, N. (1999.) *The Emerging Global Knowledge Economy*, in: *The Future of the Global Economy Towards a Long Boom*. Paris: OECD.
- Soininvaara, O. (2000.) *Puhe maakunnantulevaisuusfoorumissa, syyskuu 2000*.
- Stakes (2002.) *Yksityiset sosiaalipalvelut 2001 – tiedonantajapalaute 13/2002*. StakesTieto, Sosiaali- ja terveystilastot. 19. 8. 2002. Helsinki.
- Storper, M. (1997.) *The Regional World: Territorial Development in a Global Economy*. New York: Guilford Press.
- Taloudellinen tilanne ja kehitysnäkymät (2001.), *Kuntatalous 4/2001*. Suomen kuntaliitto. Helsinki: Kuntalouden Painatuskeskus.
- Tulder, R., Ruigrock, W. (1993.) Regionalisation, Globalisation or Glocalisation: The case of the world car industries, in: Humbert, M. (ed.) *The import of Globalisation on Europe's Firms and industries*; in First Vintage Books Edition. London i New York: Printer Publishers.
- Prevela s engleskog jezika
Nada Kerovec

Summary

SOCIAL CARE SERVICE AND SOCIAL WORK SHAPED BY GLOBALISATION: EXAMPLE FINLAND

Esko Kalevi Juntunen, Juha Hämäläinen

*Department of Social Work and Social Pedagogy, University of Kuopio
Kuopio, Finland*

In this paper the preconditions of social care and social work are discussed from the point of view of globalisation and neo-liberal trends in social policy. Attention is paid to globalisation as such and on its influence on national economies, work life, social policy, social care service, and social work. The tradition of strong public agencies is still followed in Finland, but the market for private business in social welfare services is increasing.

Key words: social care, social work, social policy, globalisation, world of work, Finland.